

[Oplegbrief]

Geachte leden van Provinciale Staten van de Randstadprovincies,

Voor u ligt de ‘Strategische Terug- en Vooruitblik Europa’. Een document waarin onze gezamenlijke vertegenwoordiging in Brussel een update geeft van wat er in Brussel speelt én vooruitblik naar wat ons komend jaar te wachten staat.

De Randstadprovincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht zijn samen een factor van betekenis binnen Europa. De Regio Randstad is de vierde grootstedelijke regio van Europa, na Londen, Parijs en het Ruhrgebied. Daarmee is de Randstad een Europese topspeler die concurrentie- en innovatiekracht koppelt aan een aantrekkelijke leefomgeving.

De Randstad heeft Europa iets te bieden. Omgekeerd biedt Europa onze provincies veel kansen en mogelijkheden. Om deze effectief te kunnen benutten zijn de onderlinge samenwerking en gezamenlijke vertegenwoordiging in Brussel belangrijke troeven.

Met nog minder dan anderhalf jaar te gaan tot de volgende Provinciale en Europese verkiezingen en belangrijke EU-initiatieven in het vooruitzicht, is het zaak juist nu goed zicht te houden op de Brusselse beleidsvorming en scherp te hebben wat deze voor onze provincies kan betekenen.

Zoals u van ons gewend bent zullen wij, Europagedeputeerden van de vier Randstadprovincies, u op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen op specifieke EU-dossiers. Dit document, dat een meer strategisch karakter heeft, wil hierop een aanvulling zijn en is bedoeld om ‘het grotere plaatje’ te schetsen.

De betrokkenheid die u toont bij de Europese dossiers waarderen wij zeer. Uw betrokkenheid en inbreng dragen bij aan onze effectiviteit in Brussel. Gezamenlijk zorgen we er zo voor dat de Randstad ook in 2018 goed is gepositioneerd binnen Europa.

Namens de Regio Randstad,

Mariëtte Pennarts
Gedeputeerde Provincie Utrecht

Strategische Terug- en Vooruitblik Europa

Voortgangsrapport 2018 van de EU-vertegenwoordiging van de Regio Randstad in Brussel

1. Inleiding

In april 2016 werd de Europastrategie van de Regio Randstad vastgesteld. Deze loopt tot de Provinciale verkiezingen van maart 2019.

De Europastrategie van de Regio Randstad benoemt thema's waarop de Randstadprovincies gezamenlijke Europese belangen hebben. Deze strategie vormt een inhoudelijk kompas bij het screenen van de EU-agenda: EU-initiatieven die binnen deze thema's vallen krijgen extra aandacht.

De thema's fungeren tevens als vertrekpunt voor een onderlinge taakverdeling in Randstadverband: de thema's zijn verdeeld over de provincies, waarbij er bestuurlijke trekkers zijn benoemd. Ook ambtelijk is er een onderverdeling gemaakt waardoor de Randstadvertegenwoordiging in Brussel een *shared service* vormt waarvan de vier provincies profiteren.

Thema	Bestuurder
#1 Slimme Randstad en circulaire economie	Jeanette Baljeu (ZH)
#2 Regionale economie, bereikbaarheid en urban agenda	Michiel Rijsberman (FL)
#3 Natuur, milieu (incl. luchtkwaliteit) en energie	Mariëtte Pennarts (UT)
#4 Agrofood, land- en tuinbouw en water	Cees Loggen (NH)

Deze gezamenlijke dienst heeft in de eerste plaats een radarfunctie: het tijdig signaleren en duiden van relevante nieuwe EU-beleidsinitiatieven. Dankzij de vertegenwoordiging in Brussel zijn de provinciehuizen van de Randstad vroegtijdig op de hoogte van nieuwe Europese plannen en voornemens.

Vervolgens kan in de provinciehuizen een eerste inhoudelijke screening plaatsvinden. Sluiten de Europese beleidsvoornemens aan op het provinciebeleid? Waar liggen de belangen en wat zijn belangrijke randvoorwaarden? Deze exercitie kan leiden tot het formuleren van een actieve lobby-inzet waarmee de EU-vertegenwoordiging 'op pad gaat' in Brussel.

Daarbij zullen formele maar vooral ook informele kanalen worden gebruikt, in wisselende coalities. Soms trekken de Randstadprovincies samen op in IPO/HNP-verband, soms zal gekozen worden voor een landsdelige inzet. Daarbij kan gebruikgemaakt worden van de verschillende netwerken van Europese regio's waarin de Randstadprovincies actief participeren.

In deze context mag de rol van het IPO niet onvermeld blijven. In IPO-verband zijn drie EU-onderwerpen als prioritair aangemerkt: toekomst Landbouwbeleid, toekomst Cohesiebeleid en het

Europese Klimaat- & Energiebeleid. Het is de bedoeling op deze terreinen samen, dus à 12, op te trekken waarbij een trekkersrol voor het IPO is voorzien.

Dit document geeft een strategisch overzicht van wat er speelt in Brussel. In de volgende paragraaf wordt allereerst teruggeblikt op het afgelopen jaar. Wat voor Europees jaar was 2017 en wat is er op de Randstadthema's gebeurd? Vervolgens wordt in paragraaf 3 op een meer strategisch niveau vooruitgeblikt naar het komende jaar. Wat staat er in 2018 op EU-niveau te gebeuren op de Randstadthema's en waar zetten we op in? Tot slot worden in paragraaf 4 enkele vervolgstappen geschetst.

2. Terugblik: 2017 vanuit Brussels perspectief

Voor de Europese instellingen was 2017 een jaar van herwonnen (zelf)vertrouwen. Dat vertrouwen was in de jaren ervoor flink aangetast door een opeenstapeling van gelijktijdige crises (financieel-economisch, migratie, radicalisering). In 2016 was er het Brexit referendum en de verkiezing van Trump. Vanuit Brussel werd met enige zorg uitgezien naar de verkiezingen van 2017 in Frankrijk, Duitsland en Nederland.

Het liep anders. Tegelijk met de artikel 50-notificatie van de Britten in maart 2017 startte de EU tijdens de viering van 60 jaar Verdragen van Rome een toekomstdiscussie, het zgn. White Paper proces.¹ Hiermee werd de politieke focus verlegd van Britse uittreding naar het bouwen aan een Europese toekomst met de 27 overgebleven lidstaten. In Frankrijk won Macron in mei de presidentsverkiezingen met een uitgesproken pro-Europese agenda.

Mede geholpen door positieve economische cijfers en een grillige Amerikaanse president, krabbelde de EU weer op. Na de zomervakantie sprak Commissievoorzitter Juncker zijn meest ambitieuze 'State of the EU'-speech totnogtoe uit. Zijn boodschap: de EU heeft de wind weer in de zeilen; we moeten het moment grijpen. Twee weken later werd hij in ambitie overtroffen door president Macron die in de Sorbonne zijn visie op Europa gedetailleerd uiteenzette. Voorzitter van de Europese Raad Donald Tusk deed in oktober zijn duit in het zakje door de Leaders' Agenda te presenteren² waarmee hij de regeringsleiders committeerde aan een ambitieuze reeks inhoudelijke toekomstgesprekken.

Wat concrete beleidsvoorstellen betreft was 2017 meer een jaar van 'stilte voor de storm': komend jaar worden immers de plannen voor de periode na 2020 verwacht. Maar dat betekent niet dat er in 2017 niets is gebeurd. In tegendeel. Hierna wordt er per thema uit de Randstad Europastrategie kort teruggeblikt op het afgelopen jaar.

2.1 Slimme Randstad en circulaire economie

In relatie tot het thema 'Slimme Randstad' zijn er afgelopen jaar twee relevante Commissie-initiatieven gelanceerd. Zo werd in september een hernieuwde EU-strategie voor industriebeleid

¹ https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe-reflections-and-scenarios-eu27_en

² <http://www.consilium.europa.eu/nl/policies/agenda-leaders/>

gepresenteerd.³ In deze mededeling zet de Commissie een aantal beleidsplannen uiteen waarbij digitalisering, innovatie en duurzaamheid de centrale principes zijn.

In juli verscheen een mededeling over het versterken van innovatie in Europese regio's, gebaseerd op de Smart Specialisation-aanpak.⁴ De Commissie wil samenwerking tussen regio's bij investeringen in innovatie stimuleren met de ontwikkeling van Europese waardeketens als doel.

Het Vanguard Initiative wordt in de mededeling genoemd als een goed voorbeeld van een platform waarbinnen regio's samenwerken op het vlak van slimme specialisatie en het via pilots en demonstratieprojecten versterken van Europese clusters.

Het Vanguard Initiative is een netwerk van enkele sterke economische regio's die binnen Europa een voorhoede (vanguard) vormen als het aankomt op het daadwerkelijk implementeren van industriebeleid.⁵ Het netwerk helpt de industriële regio's hun positie te versterken in de discussie over het Europese industrie- en innovatiebeleid. De provincie Zuid-Holland is in 2017 namens de Randstad lid geworden. Eind 2017 heeft de Randstad zich kandidaat gesteld voor de Board met als resultaat dat de Randstad per 1 januari 2018 lid is van de Board van het Vanguard Initiative. De Randstad inzet binnen Vanguard heeft eraan bijgedragen dat de clusteraanpak in 2017 meer bekendheid heeft gekregen bij de relevante Commissiediensten (DG Regio, DG Connect, DG Grow en DG RTD). Dit is terug te zien in verschillende publicaties en calls van de Commissie.

De clusteraanpak is verder voor het voetlicht gebracht door Zuid-Holland tijdens de Innovation Summit via workshops over 'Regenerative Medicine' en 'Feeding and Greening the Megacities'. Hetzelfde is gebeurd bij het werkbezoek van de Economic Board van de provincie Utrecht ('Utrecht living lab'). Tot slot heeft onderzoek van TNO over de financiering van fieldlabs bijgedragen aan een nieuwe call "Digital Innovation Hubs" van DG GROW.

Op het terrein van **Circulaire Economie** is in 2017 verder gewerkt aan het meerjarige EU-actieplan voor de circulaire economie van eind 2015. Dit actieplan moet zorgen voor het juiste wet- en regelgevingskader om de ontwikkeling van een circulaire economie te bevorderen. Het behelst alle onderdelen van een productcyclus, van ontwerp tot hergebruik.

De voorgestelde maatregelen zijn een combinatie van wetgevingsvoorstellen die de Europese afvalwetgeving herzien en ondersteuning vanuit de EU voor lokale en regionale initiatieven die de transitie naar een circulaire economie bevorderen. Vooral dat laatste is voor provincies interessant. Een voorbeeld van ondersteuning vanuit de EU is het investeringsplatform op het gebied van circulaire economie dat in januari werd opgericht door de Commissie in samenwerking met de Europese Investeringsbank (EIB).⁶

Het Comité van de Regio's heeft op 1 december een opinie aangenomen over de rol van energiewinning uit afval in de circulaire economie. Hierin wordt het belang van optimale verwaarding van afval/biomassa onderschreven. Dit betekent dat afval eerst voor zover mogelijk gerecycled zou moeten worden zodat het kan dienen als grondstof voor nieuwe producten. Pas daarna kan energie

³ https://ec.europa.eu/commission/news/new-industrial-policy-strategy-2017-sep-18_en

⁴ https://ec.europa.eu/commission/news/smart-specialisation-european-regions-2017-jul-18_en

⁵ <http://www.s3vanguardinitiative.eu>

⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-104_en.htm

gewonnen worden uit niet herbruikbaar afval. Deze gedachtenlijn past goed bij de ideeën over energie en circulaire economie in de vier Randstadprovincies. In IPO-verband is gedeputeerde Appelman benoemd als dossierhouder circulaire economie.

Daarnaast heeft de provincie Utrecht op 9 mei, de Dag van Europa, een inspiratiebijeenkomst georganiseerd over circulaire economie. Onder het motto 'Maak de cirkel rond!' werden de Europese, nationale en regionale dimensie van de transitie naar de circulaire economie toegelicht alsook de cruciale rol die innovatie daarbij speelt. Aan de bijeenkomst namen circa 80 vertegenwoordigers van overheden, bedrijven, kennisinstellingen en belangenorganisaties deel.

2.2 Regionale economie, bereikbaarheid en urban agenda

Terwijl de uitvoering van 'Kansen voor West 2' (periode 2014-2020) in de Randstadprovincies nog in volle gang is, werd in 2017 al druk gediscussieerd over de inrichting en omvang van het Europese cohesiebeleid na 2020. Omdat de verwachting is dat het cohesiebudget zal slinken, is de vraag waar er bezuinigd gaat worden. Blijven er bijvoorbeeld middelen beschikbaar voor ontwikkelde regio's, zoals de Randstad? Verder richt de discussie zich op Europese meerwaarde, resultaatgerichtheid en simplificatie van het cohesiebeleid en het verbinden van voorwaarden ('conditionaliteiten') aan het ontvangen van cohesiemiddelen.

Op 9 oktober publiceerde de Europese Commissie het Zevende Cohesieverslag, waarin het huidige beleid wordt geanalyseerd.⁷ Belangrijke conclusies zijn dat de verschillen tussen lidstaten weliswaar kleiner zijn geworden maar nog niet terug zijn op het niveau van voor de crisis en dat investeringen in innovatie, klimaatverandering, energietransitie, luchtkwaliteit, sociale inclusie en migratie noodzakelijk blijven in alle regio's.

Door het Europees Parlement werd in juni een resolutie aangenomen over het cohesiebeleid post-2020.⁸ Hierin wordt ervoor gepleit het omgaan met demografische ontwikkelingen als prioriteit te bestempelen en meer te investeren in Europese territoriale samenwerking. De grootste politieke fracties van het Europees Parlement hebben zich bovendien positief uitgesproken voor het behoud van een Europees cohesiebeleid voor alle regio's. Door de Raad zijn in november onder Ests voorzitterschap Raadsconclusies aangenomen over simplificatie van het cohesiebeleid.⁹

De Randstadprovincies hebben deze ontwikkelingen nauwlettend gevolgd en besproken tijdens verschillende Randstad expertbijeenkomsten. Standpunten zijn actief uitgedragen in verschillende Brusselse gremia.

In het voorjaar van 2017 hebben de Nederlandse overheden gezamenlijk een standpunt ingenomen over de toekomst van Europese investeringsprogramma's.¹⁰ Hiermee hebben het Rijk, IPO, VNG/G4/G32 en UvW zich gecommitteerd aan een inzet gericht op synergie, innovatie, vergroening, vereenvoudiging en grensoverschrijdende samenwerking. Gedeputeerde Rijsberman heeft namens

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2016/2326%28INI%29>

⁹ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/11/15/council-conclusions-on-synergies-and-simplification-for-cohesion-policy-post-2020/>

¹⁰ <https://www.nl-prov.eu/wp-content/uploads/2017/05/nl-joint-position-on-esif-post2020.pdf>

IPO als woordvoerder cohesiebeleid in Brussel bijgedragen aan het vergroten van het draagvlak voor dit Nederlands standpunt bij de Europese instellingen, bijvoorbeeld door op 24 mei het gezamenlijke standpunt aan te bieden aan eurocommissaris Cretu, verantwoordelijk voor regionaal beleid. Een week later kon gedeputeerde Loggen in zijn rol als vicevoorzitter van de Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) tijdens een overleg met eurocommissaris Cretu een soortgelijk geluid laten horen.

In IPO-verband is op 20 december besproken dat de Nederlandse provincies inzetten op een cohesiebeleid voor alle Europese regio's, handhaving van grensoverschrijdende samenwerking en een zo hoog mogelijk budget.

Het Comité van de Regio's heeft in mei een advies vastgesteld over de financiële regels die ten grondslag liggen aan de uitvoering van de gehele EU-begroting, de zgn. Omnibus verordening, waarvoor gedeputeerde Rijsberman rapporteur was.¹¹ In het advies wordt ingezet op het verminderen van het aantal controles en het voorkomen van dubbele en verwarrende regelgeving.

Daarnaast is actief input geleverd op het advies van het Comité van de Regio's over de Toekomst van Cohesiebeleid.¹² Daarop heeft het Comité, samen met enkele grote Europees regionale netwerken als CPMR, CEMR en AER, op 11 oktober de 'Cohesion Alliance' gelanceerd.

Door het gezamenlijk optrekken van verschillende regionale koepelorganisaties wordt de inzet voor cohesiebeleid voor alle Europese regio's krachtiger en de lobby voor meer regionale invloed in het besluitvormingsproces kansrijker.

Op het dossier **bereikbaarheid** zijn de afzonderlijke Randstadprovincies actief geweest. Zo zijn de provincies Noord-Holland en Utrecht lid geworden van het POLIS netwerk en is de provincie Zuid-Holland lid geworden van de Union Internationale des Transports Publics (UITP) netwerk. Dit laatste vanwege personenvervoer over water: UITP is een netwerk van o.a. OV-autoriteiten en daardoor relevant voor de provincies. Daarnaast is de provincie Zuid-Holland partner binnen het project JIVE2-call dat als doel heeft om twintig waterstofbussen op de weg te brengen.

De Europese corridors verbinden de Randstad met de rest van Europa. In dit verband heeft de provincie Zuid-Holland de samenwerking met Vlaanderen en met Noordrijn-Westfalen geïntensiveerd, o.a. op het gebied van duurzame mobiliteit. De provincie Zuid-Holland heeft meegewerkt aan het rapport Samenwerking in de Eurodelta-metropool¹³ dat de kansen beschrijft om met elkaar de (maatschappelijke) opgaven aan te pakken. Het rapport sluit aan op het gezamenlijke bod van de provincies op het thema internationalisering voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Gedeputeerden Rik Janssen (duurzaam vervoer over water) en Floor Vermeulen (mobiliteit) zijn actief op deze dossiers.

Tot slot is in het Comité van de Regio's actief input geleverd op een advies over slimme transportsystemen.

¹¹ memberspage.cor.europa.eu/Handlers/ViewDoc.ashx?doc=COR-2016-05838-00-00-AC-TRA_NL.docx

¹² <http://cor.europa.eu/nl/activities/opinions/pages/opinion-factsheet.aspx?OpinionNumber=CDR%201814/2016>

¹³ http://deltametropool.nl/nl/samenwerking_in_de_eurodeltametropool

Het dossier **Urban Agenda** heeft zijn prioriteit voor de Randstadprovincies in de loop van 2017 verloren vanwege de uitgesproken focus op gemeentelijke problematiek. De twaalf thematische partnerschappen zijn inmiddels gevuld met voornamelijk gemeentes, lidstaten en Commissieambtenaren en de eerste (niet-bindende) aanbevelingen zijn al gepubliceerd. Alhoewel het in 2016 gelukt was om 'stedelijke gebieden' in de beleidsteksten over de Urban Agenda te krijgen, is geen Nederlandse provincie momenteel onderdeel van één van de partnerschappen. Dit komt doordat de Urban Agenda zich niet meer richt op wat werd genoemd 'polycentrische stedelijke regio's' (zoals de Randstad) als voortrekkers van de ontwikkeling van de Europese economie, maar op de aanpak van acute (groot)stedelijke problemen.

2.3 Natuur, milieu (incl. luchtkwaliteit) en energie

Binnen het EU-milieubeleid is **luchtkwaliteit** een belangrijk issue voor de provincies. De Commissie voert een zgn. 'fitness check' uit van de bestaande regels voor luchtkwaliteit. Doel hiervan is de impact van het beleid in kaart te brengen en uit te vinden hoeveel er veranderd is door het beleid (o.a. gericht op administratieve lasten, inconsistenties etc.). In dit verband werd in 2017 een consultatie uitgevoerd en zijn workshops georganiseerd. De fitness check loopt nog tot eind 2019, waarna de (nieuwe) Commissie mogelijk met een voorstel komt om de regels aan te passen.

Het AIR-netwerk is op 18 december bijeengewees om met collega's van de relevante Commissiediensten (DG ENVE en DG CLIMA) te spreken over de fitness check luchtkwaliteit en het mobiliteitspakket. Het mobiliteitspakket bevat voorstellen voor de uitstootlimieten van nieuwe voertuigen en een nieuwe methode om deze te meten.

Op het terrein van de binnenvaart is in juli het LIFE-project CLean INland SHipping (CLINSH) van start gegaan. CLINSH heeft tot doel om de luchtverontreiniging in Europa door binnenvaart te verminderen door middel van emissiereductie, schonere brandstoffen en walstroomfaciliteiten. Provincie Zuid-Holland is de trekker en Provincie Utrecht ondersteunt het en neemt deel aan het 'stakeholders netwerk' rondom het project. CLINSH ontvangt voor 4 jaar Europese LIFE-subsidie.

In het kader van 'Dieselgate' heeft gedeputeerde Pennarts met Europarlementariërs Gerben-Jan Gerbrandy (D66) en Bas Eickhout (GL) overlegd. Eickhout is coördinator namens de Europese Groenen en heeft meegeschreven aan het rapport dat de 'sjoemelsoftware' aan de orde stelt. Het rapport bevat stevige kritiek op de Europese Commissie en de lidstaten, evenals aanbevelingen voor verbetering. Samen met het AIR netwerk is een brief gestuurd aan de Europese Commissie met het verzoek de aanbevelingen over te nemen en de impact van de verhoogde uitstoot door diesels op de luchtkwaliteit in de lidstaten te onderzoeken.

Op het gebied van **natuur**, meer in het bijzonder het **biodiversiteit**, is in 2017 onder leiding van het IPO hard gewerkt aan de implementatie van het gelijkwaardig partnerschap (voorheen mede-departementschap genoemd) waardoor provincies samen met het Rijk kunnen optrekken in het besluitvormende traject en inbreng kunnen leveren tijdens Raadswerkgroepen. Het gelijkwaardig partnerschap betekent een aanzienlijke versterking van de positie van provincies in de Europese onderhandelingen over het dossier van biodiversiteit, bijvoorbeeld over het onderwerp invasieve exoten.

Op het vlak van **energie** presenteerde de Commissie eind 2016 een herziening van de energiebesparingsrichtlijn, als onderdeel van een breed 'Clean Energy for all Europeans'-pakket. De verantwoordelijke EP-commissie heeft hierover in juni een rapport aangenomen, maar plenaire behandeling laat op zich wachten. Ook het voorstel voor een governance richtlijn is relevant omdat lokale en regionale besturen centraal staan in energietransitie.

Het Comité van de Regio's nam een advies aan over de 'Energie-efficiency Richtlijn en de Richtlijn voor Energieprestaties van gebouwen' waarvan gedeputeerde Rijsberman de rapporteur was. Het advies stelt een Europese ambitie voor energie-efficiëntie voor met een Europees bindend streefcijfer van 40% energiebesparing in 2030 ten opzichte van 2005. Deze ambitie is hoger dan het voorstel van de Europese Commissie. Mede dankzij een actieve lobby van gedeputeerde Rijsberman in zijn rol als rapporteur, heeft het Europees Parlement de hoge ambities uit het advies van het Comité van de Regio's overgenomen.

2.4 Agrofood, land- en tuinbouw en water

In 2017 is er door de twaalf provincies gezamenlijk (IPO verband) verder gewerkt aan een position paper over het Europese **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid** (GLB) na 2020, waarin gepleit wordt voor innovatie in de landbouw en natuur-inclusieve landbouw. Twee punten waar Nederland een duidelijke koppositie inneemt en daarom graag de Europese Commissie aanbiedt mee te denken bij de uitdagingen waar de Europese landbouw voor staat. Gedeputeerde Loggen heeft als dossierhouder GLB van het Huis van de Nederlandse Provincies geen moment onbenut gelaten om deze kernpunten in Brussel, o.a. bij ontmoetingen met de Commissie, naar voren te brengen.

In dezelfde periode is gewerkt aan de positionering van de Nederlandse **tuinbouw** op de EU-agenda door een Europese conferentie te organiseren in Den Haag met het ERIAFF-netwerk (European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry). Hierbij waren de gedeputeerden Jaap Bond (Noord-Holland) en Adri Bom-Lemstra (Zuid-Holland) aanwezig. Alle Nederlandse partners zijn actief betrokken bij een gezamenlijke lobbystrategie voor de komende jaren. Ook is actief omgegaan met de momenten en werkbezoeken waarop de provincies hun standpunten op agrofood en land- en tuinbouw konden laten horen, net zoals dat er vele wijzigingsvoorstellen zijn ingediend op het ontwerpadvies van het Comité van de regio's "Het GLB na 2020".¹⁴

In november heeft de Commissie een mededeling over de toekomst van voeding en landbouw het gepubliceerd¹⁵, die over het algemeen goed is ontvangen door de Randstadprovincies.

Op het gebied van **water** vormt de Kaderrichtlijn Water (KRW) sinds 2000 het Europees kader voor het waterkwaliteitsbeleid op het gebied van oppervlaktewater en grondwater. Op grond van de KRW moeten waterlichamen uiterlijk in 2027 in een 'goede toestand' verkeren (natuurlijke wateren) of 'goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand' hebben (kunstmatige, sterk veranderde wateren). De richtlijn kent een streng regime dat uitgaat van 'one out, all out': indien één van de kwaliteitsparameters onvoldoende is, scoort het gehele waterlichaam een onvoldoende.

¹⁴ <http://cor.europa.eu/en/activities/opinions/pages/opinion-factsheet.aspx?OpinionNumber=CDR%201038/2017>

¹⁵ https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/future-of-cap/future_of_food_and_farming_communication_nl.pdf

Als gevolg hiervan is het risico groot dat de doelen in 2027 niet worden gehaald, terwijl op onderdelen wel degelijk flinke verbeteringen hebben plaatsgevonden.

De richtlijn voorziet in een review in 2019 op basis waarvan wijzigingsvoorstellen gedaan kunnen worden. In deze context heeft het Comité van de Regio's in februari op initiatief van gedeputeerde Loggen een advies aangenomen.¹⁶ Daarin wordt gepleit voor meer flexibiliteit en differentiatie, zonder de ambities te verlagen en voor het zoeken naar meer samenhang met het landbouwbeleid.

Gedeputeerde Rik Janssen is lid van de High Level Steering Group van het European Innovation Partnerschap on Water (EIP Water) en heeft in die hoedanigheid deelgenomen aan conferenties en bijeenkomsten. Het EIP Water brengt uitdagingen op het gebied van water en innovatie op EU-niveau onder de aandacht en biedt een platform voor innovatieve oplossingen op het gebied van watermanagement.

Hoewel 'water' geen prioritair IPO-dossier is, is in 2017 in interprovinciaal verband, samen met het Rijk en andere voor water verantwoordelijke instanties zoals de waterschappen en drinkwaterbedrijven, gewerkt aan een gezamenlijk standpunt over de kaderrichtlijn water.

3. Prioriteiten voor 2018

De Commissie zal in 2018, na een periode van consultaties en reflectie, haar voorstellen presenteren voor de nieuwe EU-meerjarenbegroting én de afzonderlijke programma's voor de periode na 2020. Het gaat daarbij om programma's over het hele spectrum van EU-beleid, van landbouw tot cohesie, van migratie en werkgelegenheid tot onderzoek en onderwijs.

Verder is 2018 het laatste volledige 'missionaire' jaar van de Commissie Juncker, voordat in juni 2019 Europese verkiezingen plaatsvinden en in november een nieuwe Commissie aantreedt. Dat betekent dat dit jaar voor de huidige eurocommissarissen de laatste kans is om serieuze voorstellen te presenteren die nog in de huidige periode uitonderhandeld kunnen worden. Het zal ook het jaar zijn waarin een belangrijk deel van de Brexit onderhandelingen moet plaatsvinden.

Alles bij elkaar wordt 2018 een jaar waarin de Europese wetgevingsmachine op volle toeren draait. Voor de Randstadprovincies zal het meer dan ooit zaak zijn uit de veelheid van voorstellen die initiatieven eruit te lichten die ertoe doen voor onze provincies. Hierna wordt zowel voor de doorsnijdende onderwerpen als per thema uit de Randstad Europastrategie geschetst wat de meest in het oog springende initiatieven zijn.

3.1 Doorsnijdende onderwerpen

Naast de thema's uit de Randstad Europastrategie, zijn er komend jaar twee doorsnijdende onderwerpen die alle dossiers raken en een hoge impact kunnen hebben: de meerjarenbegroting ('MFK') en de Brexit.

De Commissie heeft aangekondigd eind mei haar voorstel te presenteren voor de nieuwe EU-meerjarenbegroting, het **Meerjarig Financieel Kader** (MFK). De onderhandelingen hierover lopen

¹⁶ <http://cor.europa.eu/nl/activities/opinions/pages/opinion-factsheet.aspx?OpinionNumber=CDR%203691/2016>

waarschijnlijk tot eind 2019. Het nieuwe kader moet op 1/1/2021 in werking treden. In het kader wordt geregeld hoe groot de totale EU-begroting mag zijn en wat de verdeling is over de beleidsterreinen. De Brexit maakt dat het budget onder druk staat. Daarnaast is er beleidsconcurrentie van prioriteiten als onderzoek, migratie en defensie die maakt dat traditioneel beleid, zoals landbouw en cohesie, extra onder druk staat.

Het zijn de regeringsleiders die hier volgens een bijzondere procedure een akkoord over moeten bereiken. Het Europees Parlement heeft instemmingsrecht. Vanwege deze bijzondere procedure is het voor provincies moeilijker dan bij andere dossiers om te weten wat er achter de gesloten deuren gebeurt en wanneer er iets speelt dat de provincies raakt. Het is daarom allereerst zaak te zorgen voor een adequate informatiepositie. Waar relevant kan input geleverd worden, die bijvoorbeeld kan bestaan uit goede praktijkvoorbeelden van beleid waar de Randstad baat bij heeft. Gedeputeerde Rijsberman zal het onderwerp vanuit de budgetwerkgroep van het Comité van de Regio's actief volgen.

Een ander doorsnijdend onderwerp dat ook komend jaar de nodige aandacht zal vragen is de **Brexit**. Zowel het proces leidend tot uittreding in maart 2019 als de onderhandelingen over eerst een overgangsfase en vervolgens (per 1 januari 2021?) een nieuwe onderlinge relatie zijn omgeven door onzekerheden. De gevolgen voor Nederland, als belangrijke partner van de Britten, zullen in elk scenario aanzienlijk zijn.

Veel zal afhangen van wat de Britten zelf willen. De ervaring totnogtoe is dat dit niet altijd helemaal duidelijk is. Daarom is het voor de Randstadprovincies van belang de ontwikkelingen te volgen, scenario's te doordenken op mogelijke impact op de regio en regionale stakeholders hierover te informeren zodat zij zich tijdig kunnen voorbereiden op wat komen gaat. Binnen het Comité van de Regio's gaat in maart een werkgroep van start. Gedeputeerde Rijsberman zal hier zitting in nemen.

3.2 Slimme Randstad en circulaire economie

Horizon2020 is hét onderzoeks- en innovatieprogramma van de EU. Nederland doet het traditioneel goed binnen dit op excellentie gebaseerde programma. Begin 2018 is de tussentijdse evaluatie van het programma verschenen.¹⁷ Deze evaluatie vormt de opmaat voor het voorstel voor de opvolger van Horizon2020 dat medio 2018 moet verschijnen. Ook van groot belang is de discussie over **Smart Specialisation**, de regio-gebonden strategische aanpak voor groei en innovatie. Zeker binnen de discussie over de toekomst van de structuurfondsen (zie hierna) gaat dit een belangrijke rol spelen.

De Randstadprovincies stimuleren het regionale innovatieklimaat en zetten in op het ontwikkelen van innovatieve economische activiteiten. In 2018 zal de Randstad vooral het Vanguard Initiative en het ERRIN-netwerk gebruiken om te lobbyen voor fondsen voor innovatie in geïndustrialiseerde regio's. Bijvoorbeeld voor het financieren van fieldlabs in regio's. Een gezamenlijk, complementair Europees netwerk van fieldlabs draagt namelijk bij aan de ontwikkeling van Europese waardenketens. Ook pleit de Randstad voor het bevorderen van valorisatie van (wetenschappelijke)

¹⁷ <https://ec.europa.eu/research/evaluations/index.cfm?pg=h2020evaluation>

kennis en een integrale inzet op topclusters met een open access karakter (open innovatieplatforms). De Randstad sluit hiermee aan op wat de Commissie een ‘mission oriented approach’ noemt.

Om deze boodschap tijdig bij de verschillende DG’s van de Commissie te laten landen organiseren de Nederlandse Vanguardregio’s (Randstad, Zuid-Nederland en Oost-Nederland) samen met de Permanente Vertegenwoordiging in het eerste kwartaal een bijeenkomst. Doel is om de Vanguard-aanpak te verankeren in het Europese industriebeleid, met het juiste financiële instrumentarium.

De Commissie organiseert op 22-23 februari opnieuw een EU Industry Day. Hier komen uiteenlopende betrokkenen bijeen om zorg te dragen voor een goede samenhang tussen en uitvoering van Europees, nationaal en regionaal industriebeleid. Vanuit de Randstad zal gedeputeerde Baljeu deelnemen aan deze Industriedag.

In het Comité van de Regio’s wordt aan een advies over industriebeleid gewerkt. De Randstad geeft input op dit advies en dient, waar nodig, amendementen in tijdens de behandeling van het advies in de ECON commissie. Als ALDE-woordvoerder speelt gedeputeerde Baljeu op dit dossier een belangrijke rol.

Medio januari is een pakket aan beleidsmaatregelen op het gebied van **circulaire economie** verschenen.¹⁸ Deze hebben o.a. betrekking op plastic, water en afval. Daarnaast is een voorstel voor een monitoringskader voor circulaire economie gepresenteerd.

Het is van belang te kijken welke verantwoordelijkheden bij welke overheidslaag horen. Zo is veel regelgeving rond afval, drinkwater en recycling van plastic primair een taak van gemeenten en waterschappen. De provincies zouden zich kunnen richten op duurzaam inkopen en maatregelen om de innovatie in de circulaire economie te bevorderen.

De Randstad kan input leveren op een advies over overheidsopdrachten dat door de ECON commissie van het Comité van de Regio’s wordt behandeld. Hierin wordt o.a. over bindende normen voor groene overheidsopdrachten gesproken. Circulair of duurzaam inkopen is een belangrijke stimulans voor de circulaire economie omdat het de vraag naar duurzame en/of circulaire goederen en diensten stimuleert en daarbij ook innovatie op dit thema.

3.3 Regionale economie, bereikbaarheid en urban agenda

De **toekomst van het cohesiebeleid** is topprioriteit voor decentrale overheden. Voor de provincies zijn vooral het Fonds voor Regionale Ontwikkeling **EFRO** en het Fonds voor Territoriale Samenwerking **Interreg** van belang. De Commissievoorstellen voor de nieuwe programma’s worden voor de zomer verwacht.

Zowel in Randstad- als in IPO-verband wordt ingezet op het behoud van deze Europese investeringsfondsen en een zo hoog mogelijk budget. Verder is het van belang dat de uitvoering- en controlemechanismen van de programma’s eenvoudiger en coherenter worden. Ook de rol van slimme specialisatiestrategieën (zie hierboven) moet behouden blijven in het toekomstig cohesiebeleid. In IPO-verband wordt i.s.m. de vier Managementautoriteiten gewerkt aan een

¹⁸ https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/towards-circular-economy_nl

verdieping van het Nederlands standpunt over Europese investeringsfondsen en een positiepaper over de toekomst van Europese territoriale samenwerking.

Deze standpunten worden actief uitgedragen via een publieke consultatie, actieve participatie in conferenties en lobbygesprekken. Zo wordt in Randstadverband een reactie voorbereid op de lopende publieke consultatie (deadline: 8 maart). Verder zal gedeputeerde Rijsberman in maart spreken op een conferentie in Brussel over de toekomst van Europese territoriale samenwerking. Vanuit de verschillende Europese regionale koepelorganisaties (o.a. de 'Cohesion Alliance') worden verschillende conferenties georganiseerd en lobbyactiviteiten ondernomen om een krachtig Europees cohesiebeleid na 2020 te bepleiten.

Zodra de Commissievoorstellen zijn gepubliceerd zullen onze lobbyacties zich verplaatsen naar het Europees Parlement en Den Haag om waar nodig en mogelijk de onderhandelingen in ons voordeel bij te sturen.

Op het gebied van **bereikbaarheid** is de Commissie van plan in mei 2018 een pakket met mobiliteitsgerelateerde voorstellen presenteren. Daarnaast is relevant hoe de opvolger van de huidige **Connecting Europe Facility** (CEF) eruit gaat zien. Voorstellen worden medio 2018 verwacht. In Randstadverband worden de laatste ontwikkelingen op het gebied van bereikbaarheid en mobiliteit gemonitord en de nieuwe voorstellen geanalyseerd. Ook zal Zuid-Holland in november een 'Week van de Corridors' organiseren.

3.4 Natuur, milieu (incl. luchtkwaliteit) en energie

Een visiedocument van de Commissie over de toekomst van het Europese **energie- en klimaatbeleid** wordt voorjaar 2018 verwacht. Te verwachten valt dat -in lijn met het Parijs Akkoord- er méér budget beschikbaar zal komen voor energie en klimaat. Mogelijk dat dit (nieuwe) kansen biedt voor provincies.

Thema's die komend jaar in de ENVE-commissie van het Comité van de Regio's aan de orde zullen komen zijn: circulaire economie, klimaatadaptatie en -mitigatie, energie-unie, ruimtevaartbeleid voor territoriale ontwikkeling en milieubeleid.

Het dossier energie is een prioritair HNP/IPO-dossier dat in die context wordt opgepakt. Het is een dossier waar nadrukkelijk de inbreng van lokale en regionale overheden van belang is. Standpuntbepaling gebeurt via de IPO Bestuurlijke Adviescommissie Energietransitie.

Naast de inzet in IPO-verband ligt de focus in de Randstad op elektrisch rijden en (in Zuid-Holland) op waterstof. Het is dan ook goed om de focus te houden op de gebouwde omgeving en verkeer (met name elektrisch vervoer). Het energie- & mobiliteitspakket dat in november 2017 verschenen is, is heel technisch van aard en richt zich op CO2 emissiestandaarden van auto's en vrachtwagens na 2020 en is in het AIR-netwerk besproken, vooralsnog zijn er geen concrete lobbydoelen geformuleerd.

De Randstad zal de ontwikkelingen rond het door de Commissie voorgestelde 'Innovatiefonds' volgen en waar nodig input leveren aan de verantwoordelijke dienst (DG CLIMA). Dit nieuwe fonds zal,

volgens het plan van de Commissie, gefinancierd worden door emissierechten uit de markt te halen en is bedoeld voor risicovolle duurzame energieprojecten.

3.5 Agrofood, land- en tuinbouw en water

Centraal staat de discussie over de toekomst van het **gemeenschappelijk landbouwbeleid** (GLB). Daarbinnen is voor provincies vooral het Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling relevant, waaruit het nationale Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) wordt gefinancierd. In november verscheen een visiedocument van de Commissie; de voorstellen worden medio 2018 verwacht.

Het position paper dat in 2017 door de provincies in IPO verband is vastgesteld, is leidend bij de inzet in Brussel. Hierin wordt gepleit voor meer innovatie, het leveren van een bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en vereenvoudiging van het landbouwbeleid. Begin 2018 wordt, in samenwerking met andere provincies en het IPO, directe inhoudelijke inbreng aan de Europese Commissie geleverd. Dit komt voort uit een werkbezoek dat de landbouw gedeputeerden in oktober aan Brussel brachten.

Als gevolg van de Brexit is de kans groot dat het beschikbare budget voor het GLB, in zowel pijler 1 als 2, flink omlaag gaat. Het is in het belang van de Randstadprovincies dat pijler 2, plattelandsontwikkeling, zo sterk mogelijk blijft. Na publicatie van het voorstel zullen de lobbyacties voornamelijk gericht zijn op het Europees Parlement en de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland in Brussel en het ministerie van LNV in Den Haag om waar mogelijk de discussies te beïnvloeden. Actieve participatie in netwerken zoals CPMR en ERIAFF is tevens van belang.

Op het terrein van **water** zal de Commissie begin 2018 herzieningen presenteren van bestaande regelgeving op het vlak van drink- en afvalwater. Zodra de herzieningen zijn gepresenteerd, zal in interprovinciaal verband en samen met andere betrokken instanties zoals het Rijk, de waterschappen en de drinkwaterbedrijven worden bezien welke reacties en acties gewenst zijn.

4. Vervolgstappen

Komend jaar wordt een druk Europees jaar. De Randstadvertegenwoordiging in Brussel zal nieuwe ontwikkelingen op de voet volgen en de Randstadprovincies doorlopend voorzien van tijdige informatie en duiding op de prioritaire thema's.

Door snel te weten wat er speelt en welke mogelijkheden zich aandienen, kunnen de provincies zich tijdig voorbereiden en van zich laten horen waar belangen op het spel staan.

We doen dat ondermeer door actief te participeren in netwerken van Europese regio's, door gesprekken te voeren met stakeholders, werkbezoeken vanuit de provincies aan Brussel voor te bereiden en een actieve rol te spelen in het Comité van de Regio's.

Ook zullen we komend jaar ons actief in Brussel manifesteren met op het Brusselse netwerk gerichte evenementen en seminars. Tijdens de Europese Week van de Regio's in oktober wordt traditiegetrouw een publieksevenement georganiseerd, maar zal dit jaar óók het bezoek van de vier Europawerkgroepen van Provinciale Staten plaatsvinden, voorafgaand aan het IPO-congres in Brussel. Ook dit biedt een mooie kans om de Randstad op de kaart te zetten.

Tot slot zullen ook in de provinciehuizen zelf EU-gerelateerde activiteiten plaatsvinden, gericht op experts en regionale stakeholders. Zo zal medio 2018 een Randstad Statenforum plaatsvinden in Flevoland waarbij het cohesiebeleid centraal zal staan.